



ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού

ΠΟΡΙΣΜΑ

Άρθρο 103, παρ.9 του Συντάγματος, Νόμος 3094/2003 (ΦΕΚ Α΄ 10/22.01.2003)
Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις”, Άρθρο 4, Παράγραφος 6

ΘΕΜΑ: ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ
ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΑΝΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Γ. Μόσχος
Χειριστές: Σ.Πούλου, Σ.Στρατιδάκη.

Δεκέμβριος 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1. ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

3. ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

4. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

4.1. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΩΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΑΝΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ ΣΤΙΣ 1/02/05 ΚΑΙ 27/04/06

4.2. ΣΧΟΛΙΑ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

5.1.1. Η απουσία κατάλληλων κέντρων υποδοχής

5.1.2. Η ταυτοποίηση του πληθυσμού των ασυνόδευτων ανηλίκων

5.2. Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

5.2.1. Διαχωρισμός ενηλίκων-ανηλίκων

5.2.2. Συνθήκες κράτησης

5.3. Η ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

5.4. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

5.4.1. Το πρόβλημα

5.4.2. Οι εγγυήσεις στο ισχύον νομικό πλαίσιο για τους ανηλίκους που στερούνται γονικής μέριμνας

6. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ

6.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΤΟΥΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Νομοθεσία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρο 103 § 9 του Συντάγματος και τον ν.3094/2003, εξέτασε αναφορά υποβληθείσα από τη μη κυβερνητική οργάνωση «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες» (αρ. πρωτ. *****/19-11-2004), με θέμα τη μεταχείριση από τις ελληνικές αρχές ασυνόδευτων ανήλικων αλλοδαπών που εντοπίστηκαν σε καθεστώς διοικητικής κράτησης στην Παγανή Μυτιλήνης, λόγω παράνομης εισόδου στη χώρα. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας, συντάσσεται το παρόν πόρισμα κατά το άρθρο 4 παρ. 6 του ν.3094/2003, το οποίο γνωστοποιείται και κοινοποιείται αρμοδίως¹.

1. ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Στον Συνήγορο του Πολίτη υπεβλήθη η υπ.αρ. *****/19-11-04 αναφορά από την οργάνωση «Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες» (ΕΣΠ). Κλιμάκιο της εν λόγω Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης μετέβη στο κέντρο κράτησης παρανόμως εισερχόμενων αλλοδαπών στην Παγανή Μυτιλήνης, όπου και εντόπισε μεταξύ των κρατούμενων μεγάλο αριθμό ασυνόδευτων ανήλικων Αφγανών. Ειδικότερα, κατά την επίσκεψη μελών της Νομικής Υπηρεσίας της Οργάνωσης στην Παγανή Μυτιλήνης, κατά το χρονικό διάστημα 25-27/10/2004 και 9-11/11/2004, κατεγράφησαν μεταξύ 630 κρατούμενων, 155 ανήλικοι, μεγάλος αριθμός εκ των οποίων δήλωσαν ότι επιθυμούν να λάβουν προστασία από την Ελλάδα.

Περαιτέρω, το ΕΣΠ έχει κατ' επανάληψη ενημερώσει τον Συνήγορο του Πολίτη για σοβαρά προβλήματα που διαπιστώνονται σε τακτική βάση, κατά την προσέλευση στα γραφεία της οργάνωσης στην Αθήνα, ανήλικων αλλοδαπών από την Παγανή μετά τη λήξη της διοικητικής τους κράτησης, η οποία συντελείται χωρίς καμία αρωγή ή εποπτεία.

Συνολικά, καταγγέλλεται η απουσία οιασδήποτε κρατικής μέριμνας για τη διασφάλιση της προστασίας των ασυνόδευτων ανηλικών αλλοδαπών και η προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, τόσο κατά τη διάρκεια της διοικητικής κράτησης όσο και μετά τη λήξη αυτής.

Στα έγγραφα που έχει αποστείλει το ΕΣΠ προς τον Συνήγορο του Πολίτη συμπεριλαμβάνονται αντίγραφα υπηρεσιακών σημειωμάτων που χορηγήθηκαν σε ανήλικους Αφγανούς από την Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου, με τα οποία τους γνωστοποιείται η υποχρέωση να εγκαταλείψουν τη χώρα εντός 30 ημερών. Στα εν λόγω έγγραφα, αντί διεύθυνσης διαμονής, αναφέρεται απλώς ως τόπος προορισμού

¹ Το πόρισμα απευθύνεται προς τους Υπουργούς : Δημόσιας Τάξης – Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης - Δικαιοσύνης - Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

η Αθήνα ή, σε ορισμένα από αυτά, η διεύθυνση των γραφείων του ΕΣΠ, μολονότι αυτό δεν διαθέτει χώρους φιλοξενίας. Σε κάποιες περιπτώσεις, η πρακτική αυτή ακολουθείται ακόμη και σε βάρος ανήλικων ιδιαίτερα νεαρής ηλικίας. Χάριν παραδείγματος αξίζει να αναφερθεί η περίπτωση Αφγανού ηλικίας δώδεκα ετών (αναφορά με αρ.πρωτ. *****/23-11-05), ο οποίος, όπως διαπιστώθηκε και από τον Συνήγορο του Πολίτη, αφίχθη στα γραφεία του ΕΣΠ έπειτα από διοικητική κράτηση στην Παγανή. Ο δωδεκάχρονος ήταν άστεγος και έφερε υπηρεσιακό σημείωμα της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου, όπου αναγραφόταν ότι «συνοδεύεται» από 22-χρονο ομοεθνή του, τον οποίο ο δωδεκάχρονος δήλωσε ότι γνώρισε στο κέντρο κράτησης και ο οποίος, προφανώς, δεν ήταν σε θέση να του προσφέρει ουδεμία συνδρομή με την άφιξή τους στην Αθήνα.

Το ΕΣΠ έχει ενημερώσει κατ' επανάληψη την Εισαγγελία Ανηλίκων, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τα ανωτέρω προβλήματα, κοινοποιώντας τα σχετικά έγγραφα και στον Συνήγορο του Πολίτη (έγγραφα με αρ. πρωτ. ***/18-11-04, ***/23-12-04, ***/29-12-04, ***/28-01-05, ***/7-02-05).

Τα ίδια προβλήματα που αφορούν τους ασυνόδευτους ανήλικους στη Μυτιλήνη έχουν επίσης επισημάνει προς τον Συνήγορο του Πολίτη εκπρόσωποι της οργάνωσης «Διεθνής Αμνηστία» (έγγραφα με αρ.πρωτ. *****/06 και *****/06).

2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Στο πλαίσιο της διερεύνησης της υπόθεσης από τον Συνήγορο του Πολίτη πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις με εκπροσώπους της νομικής υπηρεσίας του ΕΣΠ (7/12/04 και 4/02/05) και συστηματική επικοινωνία με την εν λόγω οργάνωση.

Με τα υπ' αρ. *****/17-12-04 και *****/25-10-05 έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη προς την Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου ζητήθηκαν στοιχεία σχετικά με τη μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών από τις αστυνομικές αρχές κατά τη διάρκεια της διοικητικής κράτησης και μετά τη λήξη αυτής. Με το υπ' αρ. *****/10-03-05 έγγραφο προς τον Νομάρχη Λέσβου ζητήθηκε ενημέρωση σχετικά με τις ενέργειες της Ν.Α. Λέσβου όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης και την προνοιακή μέριμνα για τους εν λόγω ανηλίκους, σε συνέχεια συνάντησης για το υπό εξέταση ζήτημα που πραγματοποιήθηκε στη 1/02/05. Επίσης, με το υπ' αρ. *****/10-03-05 έγγραφο προς το ΠΕ.Σ.Υ.Π. Βορείου Αιγαίου ζητήθηκε ενημέρωση σχετικά με την ιατρική περίθαλψη του εν λόγω πληθυσμού.

Περαιτέρω, πραγματοποιήθηκαν δύο επισκέψεις κλιμακίου του Συνηγόρου του Πολίτη στη Μυτιλήνη: Κατά την πρώτη επίσκεψη, (1 Φεβρουαρίου 2005), έγιναν συναντήσεις με εκπροσώπους της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου, της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Μυτιλήνης και της Ν.Α. Λέσβου, καθώς και επίσκεψη-αυτοψία στο κέντρο κράτησης μεταναστών στην Παγανή. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης (27 Απριλίου 2006) έγινε συνάντηση με εκπροσώπους της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου και επίσκεψη-αυτοψία στην Παγανή.

3. ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ο Νομάρχης Λέσβου κ. Παύλος Βογιατζής, σε συνάντηση (1^η Φεβρουαρίου 2005) όπου παρίστατο ο ίδιος και άλλοι εκπρόσωποι της Ν.Α., καθώς και στο υπ' αρ. ***/24-03-05 απαντητικό έγγραφό του προς τον Συνήγορο του Πολίτη, αναφέρθηκε σε σειρά ενεργειών της Ν.Α. για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των μεταναστών εν γένει, και ιδίως των ανηλίκων υπό κράτηση στην Παγανή. Σύμφωνα με τα στοιχεία που εδόθησαν, με ενέργειες της Ν.Α. επετεύχθη κάποια βελτίωση των συνθηκών κράτησης των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένης της μεταστέγασης του χώρου κράτησης σε εγκαταστάσεις που περιγράφονται ως πολύ καλύτερες από τις προηγούμενες. Ο Νομάρχης αναφέρθηκε στη δυσκολία επακριβούς καθορισμού της ηλικίας των μεταναστών, δεδομένης της απουσίας αποδεικτικών εγγράφων και, κατά συνέπεια, στην αδυναμία καθορισμού του ακριβούς αριθμού των ανηλίκων. Ο Νομάρχης αναφέρθηκε επίσης στην ανεπάρκεια των κοινωνικών υπηρεσιών και στις δυσκολίες του προνοιακού συστήματος να ανταποκριθεί στις ανάγκες φιλοξενίας των εν λόγω ανηλίκων, λόγω απουσίας κατάλληλων δομών.

Ειδικότερα ως προς τις ενέργειες της Ν.Α. Λέσβου για την προνοιακή φροντίδα των ασυνόδευτων ανηλίκων, στο προαναφερόμενο έγγραφο αναφέρεται: *«Η Διεύθυνση Υγείας-Πρόνοιας της Ν.Α. Λέσβου πραγματοποιεί σε τακτά χρονικά διαστήματα επισκέψεις στο Κέντρο φιλοξενίας ανηλίκων με κλιμάκια αποτελούμενα από κοινωνική λειτουργό, επισκέπτη υγείας και σε πολλές περιπτώσεις από ειδικευμένο χειρουργό, παρέχοντας την απαραίτητη ψυχολογική υποστήριξη, κάνοντας εμβολιασμούς σε παιδιά κάτω των 12 ετών, καθώς και εξετάσεις για διαπίστωση τυχόν κακοποίησής τους.»*

Στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται επίσης ότι η Ν.Α. Λέσβου, σε συνεργασία με την Εισαγγελία Πρωτοδικών Μυτιλήνης και την Αστυνομική Διεύθυνση Λέσβου, εξασφαλίζουν την φιλοξενία και προστασία των ανηλίκων αλλοδαπών που ζητούν άσυλο. Παράλληλα, εκφράζεται «ανησυχία» για την τύχη των ασυνόδευτων ανηλίκων μετά την απομάκρυνσή τους από το κέντρο κράτησης.

Όσον αφορά την πρακτική της διοίκησης κατά τον εντοπισμό των μεταναστών, οι εκπρόσωποι των αστυνομικών αρχών στη συνάντηση 1^{ης} Φεβρουαρίου 2005 υποστήριξαν ότι τηρούνται όλες οι νόμιμες διαδικασίες όσον αφορά τη διαδικασία ασύλου και την παροχή διερμηνείας κατά την αρχική συνέντευξη και κατά την κοινοποίηση διοικητικών αποφάσεων. Λόγω της απουσίας εγγράφων, δεν υπάρχει δυνατότητα αντικειμενικής πιστοποίησης της ηλικίας των αλλοδαπών, η οποία καταγράφεται κατά δήλωσή τους, με συνέπεια ο διαχωρισμός των ανηλίκων από τους ενήλικες να γίνεται στη βάση αυτή.

Κατά τη συνάντηση της 27^{ης} Απριλίου 2006 αναφέρθηκε ότι οι ακολουθούμενες πρακτικές παραμένουν σε γενικές γραμμές οι ίδιες, αλλά η κατάσταση, συνολικά, έχει βελτιωθεί, λόγω της καθιέρωσης του περιορισμού στο ελάχιστο της διάρκειας της διοικητικής κράτησης. Τούτο είχε ως συνέπεια τη σημαντική μείωση του αριθμού των κρατουμένων στην Παγανή.

Στο υπ' αρ. ****/1/124-β/7-12-05 απαντητικό έγγραφο της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου προς τον Συνήγορο το Πολίτη αναφέρεται ότι *«οι ανήλικοι αλλοδαποί απολαμβάνουν τη μεταχείριση που αρμόζει στα παιδιά»*. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι σε κάθε περίπτωση σύλληψης ανηλίκου ενημερώνεται άμεσα η Εισαγγελική Αρχή, ότι οι ανήλικοι υποβάλλονται σε προληπτικές ιατρικές εξετάσεις και κρατούνται σε ξεχωριστό χώρο από τους ενήλικες, οι συνεντεύξεις *«διεξάγονται παρουσία νομικού συμβούλου, επιτρόπου ή άλλου ειδικώς προς τούτο εξουσιοδοτημένου προσώπου»*. Επίσης, ότι σε κάθε περίπτωση μετά τη λήξη της διοικητικής κράτησης, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι παραπέμπονται σε εξειδικευμένες οργανώσεις πρόνοιας και αρωγής, ενώ τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη λήξη της διοικητικής κράτησης έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας και ειδικότερα στη Δ/ση Υγείας-Πρόνοιας της Ν.Α. Λέσβου.

4. ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

4.1. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΑΥΤΟΨΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΩΣ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΓΑΝΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ ΣΤΙΣ 1/02/05 ΚΑΙ 27/04/06

Οι υπό διοικητική κράτηση παρανόμως εισερχόμενοι αλλοδαποί κρατούνται σε διώροφο περιφραγμένο κτίριο στην περιοχή Παγανή. Το κτίριο μισθώνεται από τη Ν.Α. Λέσβου για τον σκοπό αυτό, και έχει αντικαταστήσει ως χώρος κράτησης τις παλιές φυλακές του νησιού, όπου οι συνθήκες, σύμφωνα με τις περιγραφές, ήταν πολύ χειρότερες.

Οι καταγεγραμμένοι ως ανήλικοι ασυνόδευτοι αλλοδαποί – όλοι άρρενες - κρατούνται σε ξεχωριστό θάλαμο. Στη μικρότερη πλευρά του παραλληλόγραμμου χώρου, όπου βρίσκεται η είσοδος του θαλάμου, υπάρχει πόρτα με τζαμαρία. Στους υπόλοιπους τοίχους δεν υπάρχουν παράθυρα, και ως εκ τούτου οι κρατούμενοι δεν έχουν καμία οπτική επαφή με τον έξω χώρο.

Κατά την επίσκεψη της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2005, οι ανήλικοι κρατούνταν σε θάλαμο στον 1^ο όροφο του διώροφου συγκροτήματος, έξω από τον οποίο είχαν τοποθετηθεί πρόσφατα από τη Ν.Α. δύο κοντέινερ με επιπλέον τουαλέτες και ντους, με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής. Στον θάλαμο, πέραν των κρεβατιών, δεν υπήρχαν έπιπλα, ούτε χώρος για αποθήκευση ρούχων ή προσωπικών αντικειμένων. Δεν υπήρχε σύστημα θέρμανσης, εκτός από μικρές ηλεκτρικές σόμπες αλογόνου, εντελώς ανεπαρκείς για τη θέρμανση του συγκεκριμένου χώρου, όπου επικρατούσε έντονο ψύχος. Στον ίδιο όροφο υπήρχε θάλαμος που χρησιμοποιούνταν ως αποθηκευτικός χώρος και ο θάλαμος των γυναικών.

Κατά την επίσκεψη της 27^{ης} Απριλίου 2006 παρατηρήθηκε ότι ο θάλαμος των ανηλίκων είχε μεταφερθεί στον κάτω όροφο, δίπλα σε εκείνο των ενηλίκων, χωρίς σημαντική διαφοροποίηση των συνθηκών.

Η σίτιση των μεταναστών έχει ανατεθεί σε ιδιωτική εταιρεία, το κόστος προκαταβάλλεται από τη Νομαρχία και καλύπτεται από το ΥΠΕΣΔΔΑ. Παρέχονται 3 γεύματα την ημέρα. Δεν εντοπίστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά τη σίτιση των μεταναστών.

Όσον αφορά την ιατρική περίθαλψη των μεταναστών, κλιμάκιο ιατρών από το Γ.Ν. Μυτιλήνης επισκέπτεται τακτικά το κέντρο κράτησης και χορηγεί παραπαιεμπτικά για ιατρικές εξετάσεις όποτε χρειάζεται, ενώ στο κέντρο κράτησης βρίσκεται σε σταθερή βάση νοσηλεύτρια-υπάλληλος της Νομαρχίας.

Την 1^η Φεβρουαρίου 2005, οι αστυνομικές αρχές ανέφεραν ότι η προληπτική ιατρική εξέταση των μεταναστών με την άφιξή τους είχε καταργηθεί με απόφαση του προέδρου του ΠΕ.Σ.Υ.Π. Βορείου Αιγαίου, λόγω αδυναμίας των ιατρικών υπηρεσιών να αντεπεξέλθουν. Στο υπ.αρ. 265/2-06-05 απαντητικό έγγραφο του Γ.Ν. Μυτιλήνης προς τον Συνήγορο του Πολίτη επιβεβαιώνεται ότι την εποχή εκείνη δεν γινόταν προληπτικός ιατρικός έλεγχος του πληθυσμού των μεταναστών.

Κατά την επίσκεψη της 27^{ης} Απριλίου 2006, διαπιστώθηκε ότι αυτή η πρακτική είχε αλλάξει πρόσφατα και ότι όλοι οι αλλοδαποί υποβάλλονταν σε προληπτικό ιατρικό έλεγχο με την άφιξή τους. Ωστόσο, η αλλαγή αυτή επεβλήθη από τον κίνδυνο εξάπλωσης της γρίπης των πτηνών και, ως εκ τούτου, είχε χαρακτήρα συγκυριακό, χωρίς να αντανakλά μόνιμη αλλαγή στην πρακτική των αρμόδιων υπηρεσιών.

Όσον αφορά την πρόσβαση των μεταναστών στην ενημέρωση και την ενάσκηση νομίμων δικαιωμάτων, σύμφωνα με τις αστυνομικές αρχές, με την άφιξή τους πραγματοποιείται αρχική συνέντευξη παρουσία «μεταφραστή» (στην πράξη πρόκειται για έναν από αυτούς, ο οποίος ομιλεί –συνήθως στοιχειώδη- αγγλικά).

Η επικοινωνία με τους ανήλικους κατά τις επισκέψεις του Συνηγόρου του Πολίτη έγινε πράγματι μέσω ενός από αυτούς ο οποίος μιλούσε ελάχιστα αγγλικά και ενεργούσε ως μεταφραστής κατά την επικοινωνία με τις αστυνομικές αρχές και εξωτερικούς φορείς.

Εκπρόσωποι των αστυνομικών αρχών ανέφεραν ότι με την άφιξη των αλλοδαπών τους χορηγείται ενημερωτικό έντυπο για τα δικαιώματά τους στη γλώσσα τους και τους παρέχεται σχετική ενημέρωση μέσω διερμηνέα (οι αστυνομικές αρχές διέθεταν αντίγραφα των ενημερωτικών εντύπων στην αγγλική, γαλλική, τουρκική και αραβική). Κατά την επίσκεψη της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2005 οι ανήλικοι, ερωτώμενοι, αρνήθηκαν ότι είχαν λάβει τέτοια ενημέρωση, ενώ όταν οι αστυνομικές αρχές παρουσίασαν αντίγραφο του προαναφερόμενου ενημερωτικού εντύπου στην αραβική, οι παρευρισκόμενοι δήλωσαν ότι δεν κατανοούν τη γλώσσα αυτή. Κατά την επίσκεψη της 27^{ης} Απριλίου 2006 το εν λόγω έντυπο, σε διάφορες γλώσσες, ήταν τοιχοκολλημένο έξω από τους θαλάμους στο κέντρο κράτησης, ωστόσο ερωτώμενοι, και πάλι οι ανήλικοι δήλωσαν ότι δεν το κατανοούν, ούτε γνωρίζουν το περιεχόμενο των διοικητικών εγγράφων που τους έχουν κοινοποιηθεί.

4.2. ΣΧΟΛΙΑ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών Μυτιλήνης ενημερώνεται για την άφιξη των μεταναστών τόσο των ενηλίκων όσο και ανηλίκων στο νησί, οπότε και απέχει της ποινικής δίωξης. Δεν υπάρχει περαιτέρω παρέμβαση του Εισαγγελέα όσον αφορά την παροχή προστασίας ή τη διασφάλιση οιασδήποτε μέριμνας για τους ανηλίκους, πέραν της καθαρά τυπικής λειτουργίας του ως ειδικού προσωρινού επιτρόπου εκείνων που υποβάλλουν αίτημα ασύλου σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 4 του π.δ. 61/1999.

Όσον αφορά το ζήτημα του διαχωρισμού των ανηλίκων από τους ενήλικες κατά την κράτηση, πρέπει να σημειωθεί ότι η ηλικία των μεταναστών καταγράφεται κατά δήλωση τους, δεδομένης της απουσίας αποδεικτικών εγγράφων. Δεν υπάρχει κανένα σύστημα ούτε καταβάλλεται προσπάθεια αντικειμενικής εξακρίβωσης της ηλικίας, μολονότι είναι εμφανές ότι αρκετοί ενήλικες δηλώνουν ανήλικοι, αλλά και αντίστροφα. Κατά συνέπεια, μολονότι υπάρχει πρόβλεψη για ξεχωριστή κράτηση των ανηλίκων, στην πράξη αυτό δεν τηρείται σε όλες τις περιπτώσεις.

Κατά τη δεύτερη επίσκεψη-αυτοψία στο κέντρο κράτησης (27/04/06), παρατηρήθηκε σημαντική μείωση του αριθμού των κρατουμένων. Η μείωση αυτή σε μεγάλο βαθμό συνδέεται με την υιοθέτηση, κατά το μεσοδιάστημα, της πρακτικής του περιορισμού στο ελάχιστο της διάρκειας της διοικητικής κράτησης των παρανόμως εισερχόμενων αλλοδαπών, ιδίως όσων προέρχονται από χώρες προς τις οποίες η απέλαση είναι ανέφικτη. Σύμφωνα με τις αστυνομικές αρχές, οι μετανάστες που προέρχονται ιδίως από το Ιράκ και το Αφγανιστάν κρατούνται στην παρούσα φάση κατά μέσο όρο μια περίπου εβδομάδα, σε αντίθεση με την παλαιότερη πρακτική που ήταν η εξάντληση του τρίμηνου της διοικητικής κράτησης για όλους τους αλλοδαπούς.

Ο θάλαμος κράτησης των ανηλίκων, λόγω της έλλειψης φυσικού φωτισμού και επίπλωσης (πέραν της εντελώς στοιχειώδους), σε συνδυασμό με το μέγεθός του και τον μικρό αριθμό των κρατουμένων, δίνει την εντύπωση μεγάλου αποθηκευτικού χώρου και παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα όσον αφορά τη θέρμανση, την απουσία φυσικού φωτισμού ή ακόμη και οπτικής επαφής με τον έξω χώρο.

Δεν διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο επισκέψεων του Συνηγόρου του Πολίτη στις συνθήκες κράτησης των ανηλίκων. Ωστόσο, η μείωση του αριθμού των κρατουμένων συνεπάγεται κάποια βελτίωση των συνθηκών σε ότι αφορά: την απουσία συνωστισμού (ιδίως στο θάλαμο των ενηλίκων, όπου οι κρατούμενοι στο παρελθόν ήταν κυριολεκτικά στοιβαγμένοι σε εντελώς ανεπαρκή χώρο), τη δυνατότητα περισσότερου χρόνου προαυλισμού (κάτι που παρουσίαζε δυσκολίες λόγω του μεγάλου αριθμού των κρατουμένων, με αποτέλεσμα συχνά να

περιορίζεται ή να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των οργάνων φρούρησης), την ευκολότερη πρόσβαση στο καρτοτηλέφωνο που βρίσκεται τοποθετημένο στο εξωτερικό του κτιρίου, καθώς και τη δυνατότητα καλύτερης αντιμετώπισης τυχόν προβλημάτων εκ μέρους των αστυνομικών φρουρών.

Υπό την έννοια αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι οι συνθήκες κράτησης παρουσιάζουν μικρή βελτίωση, μολονότι παραμένουν κακές και οι χώροι σαφώς ακατάλληλοι για την κράτηση ανηλίκων.

Ενόψει των ανωτέρω, θετικό θεωρείται ο περιορισμός της διάρκειας της διοικητικής κράτησης, αλλά και της παραμονής των ανηλίκων στις παραπάνω συνθήκες που αυτό συνεπάγεται, σύμφωνα με τις επιταγές τόσο της Σύμβασης της Γενεύης άρθρο 31 παρ.1 για την απαγόρευση κράτησης των παιδιών όσο και της ΔΣΔΠ άρθρο 37 β που προβλέπει την κράτηση ως έσχατη λύση και για το συντομότερο χρονικό διάστημα.

Ύπαρξη ή συστηματική χρήση επίσημης διερμηνείας δεν διαπιστώθηκε. Η επικοινωνία μέσω αλλοδαπών οι οποίοι ομιλούν αγγλικά και ενεργούν ως μεταφραστές φαίνεται να είναι στοιχειώδης. Παρά τη χορήγηση ενημερωτικών εντύπων και τον ισχυρισμό των αστυνομικών αρχών περί προφορικής ενημέρωσης των μεταναστών κατά την κοινοποίηση διοικητικών εγγράφων, δεν προέκυψε με σαφήνεια ότι οι ανήλικοι κατανοούν το περιεχόμενο των εγγράφων και έχουν επαρκή ενημέρωση για τα δικαιώματά τους και τις διαδικασίες που τους αφορούν. Περαιτέρω, οι αστυνομικοί παραδέχτηκαν ότι δεν παρέχεται ειδική ενημέρωση για το δικαίωμα υποβολής αιτήματος ασύλου και ότι κατά τους τελευταίους μήνες ο αριθμός των αιτημάτων είναι σχεδόν μηδενικός.

Από τα παραπάνω, δεν προκύπτει ότι η πρόσβαση στην ενημέρωση και στην ενάσκηση των νομίμων δικαιωμάτων των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών είναι επαρκής.

Μετά τη λήξη της διοικητικής κράτησης οι ανήλικοι αφήνονται ελεύθεροι με υπηρεσιακό σημείωμα της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου, στο οποίο αναγράφεται ότι είναι υποχρεωμένοι να εγκαταλείψουν τη χώρα εντός 30 ημερών.

Δεν διαπιστώθηκε ουδεμία περαιτέρω παρέμβαση ή μέριμνα της Δ/νσης Υγείας-Πρόνοιας της Ν.Α. Λέσβου ή άλλου δημόσιου φορέα αρμόδιου για την προστασία των ανηλίκων όσον αφορά την παροχή κοινωνικής αρωγής στους ανηλίκους για τη διασφάλιση της προστασίας και της επιβίωσής τους μετά τη λήξη της κράτησης, παρά τον ισχυρισμό περί του αντιθέτου στο υπ' αρ. ****/1/124-β/7-12-05 έγγραφο της Ν.Α. Λέσβου.

Συνολικά, από τα παραπάνω προκύπτει ότι στην Παγανή Μυτιλήνης η θεσμική επιταγή για διαφοροποιημένη μεταχείριση των ανηλίκων εξαντλείται στην πρακτική της κράτησής τους σε διαφορετικό χώρο από τους ενήλικες. Ωστόσο, η πρακτική αυτή αφενός δεν εφαρμόζεται επαρκώς, λόγω της απουσίας ενός έγκυρου συστήματος για την ταυτοποίηση των ανηλίκων, αφετέρου δεν συνοδεύεται από συνολικά διαφοροποιημένη μεταχείριση κατά τη διάρκεια της κράτησης και μετά τη λήξη αυτής. Η ανηλικότητα και οι υποχρεώσεις της Πολιτείας για παροχή προστασίας και φροντίδας που πηγάζουν από αυτήν, ουσιαστικά παραβλέπονται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Η ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

5.1.1. Η απουσία κατάλληλων κέντρων υποδοχής

Οι αλλοδαποί ανήλικοι που συλλαμβάνονται ως παρανόμως εισερχόμενοι στη χώρα από τις αστυνομικές αρχές της Λέσβου κρατούνται στο χώρο που περιγράφεται παραπάνω, στην Παγανή. Ο χώρος δεν είναι σχεδιασμένος για αυτή τη χρήση, αλλά έχει μετατραπεί σε χώρο κράτησης παρανόμως εισερχομένων αλλοδαπών ελλείψει ειδικού και κατάλληλου χώρου.

Όπως είναι επόμενο, στο σύνολό τους στη Μυτιλήνη αλλά και αλλού, τέτοιοι χώροι δεν καλύπτουν στοιχειώδεις ανάγκες ούτε των ενηλίκων κρατούμενων, πολλώ δε μάλλον των ανηλίκων που χρήζουν ειδικής φροντίδας και απολαμβάνουν ειδικότερα δικαιώματα. Ως αποτέλεσμα, η αντιμετώπιση των αλλοδαπών ανηλίκων που εντοπίζονται να εισέρχονται παράνομα στη χώρα είναι προβληματική ήδη από το πρώτο στάδιο.

Ένα μείζον πρόβλημα της υποδοχής, επομένως, είναι η έλλειψη ειδικών χώρων φιλοξενίας των μεταναστών. Η ίδρυση τέτοιων χώρων (άρθρο 81, ν. 3386/2005) συνιστά επιτακτική ανάγκη για τη δημιουργία της στοιχειώδους υποδομής για την επίλυση των προβλημάτων υποδοχής.

Το αρμόδιο Υπουργείο αναγνωρίζει την αναγκαιότητα δημιουργίας των χώρων αυτών². Ωστόσο, εμμένει στην άποψη ότι «*οι ειδικοί χώροι φιλοξενίας που προβλέπονται στο άρθρο 81 του ν. 3386/05 αφορούν στους αλλοδαπούς, στο πρόσωπο των οποίων συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 76 του ίδιου νόμου και δεν αφορούν στους λαθρομετανάστες (sic), η φύλαξη των οποίων γίνεται σύμφωνα με τα σχέδια «ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟ» και «ΒΑΛΚΑΝΙΟ» σε κέντρα Προσωρινής Διαμονής Λαθρομεταναστών, την αρμοδιότητα για τη λειτουργία των οποίων έχουν οι κατά τόπο Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις*». Σύμφωνα με την άποψη αυτή, οι παρανόμως εισερχόμενοι αλλοδαποί αντιμετωπίζονται σε δύο φάσεις: η πρώτη, με την έλευσή τους και έως την έκδοση της πράξης διοικητικής απέλασης, οπότε η φύλαξή τους γίνεται σύμφωνα με τα σχέδια «ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΟ» και «ΒΑΛΚΑΝΙΟ» και η δεύτερη, από την έκδοση της πράξης αυτής έως την υλοποίηση της απόφασης, οπότε πρέπει να φιλοξενούνται στους ειδικούς χώρους φιλοξενίας, οι οποίοι προβλέπεται στο άρθρο 81 του ν. 3386/2005 να δημιουργηθούν. Η υιοθέτηση της θέσης αυτής αντικατοπτρίζει τη στάση της Πολιτείας να αντιμετωπίζει το

² «Σε κάθε περίπτωση, η έκδοση της Κ.Υ.Α. που προβλέπεται από το άρθρο 81 του ν. 3386/05 κρίνεται αναγκαία και κατά το μέρος που εμπλέκεται το Υπουργείο μας, θα προβούμε στις απαραίτητες ενέργειες». Έγγραφο με αρ. πρωτ. 11021/06 της 01-03-2006 του Τμήματος Αδειών Παραμονής της Διεύθυνσης Αλλοδαπών και Μετανάστευσης του ΥΠΕΣΔΑ προς τη Βουλή των Ελλήνων εξ αφορμής ερώτησης του βουλευτή Ν. Γεωργιάδη

φαινόμενο της παράνομης μετανάστευσης ως έκτακτο και περιστασιακό και καταλήγει στον ακόμα μεγαλύτερο κατακερματισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ των υπηρεσιών, κάτι που αποτελεί έναν από τους πλέον προβληματικούς παράγοντες όσον αφορά την μεταχείριση των ασυνόδευτων αλλοδαπών ανηλίκων.

5.1.2. Η ταυτοποίηση του πληθυσμού των ασυνόδευτων ανηλίκων

(α) Ο χαρακτηρισμός του αλλοδαπού ως ανηλίκου

Προτεραιότητα των αρχών όταν διαχειρίζονται ζητήματα αλλοδαπών ανηλίκων, επιβάλλεται να είναι η προστασία της παιδικής ηλικίας. Ο εντοπισμός των ανηλίκων μεταξύ των αλλοδαπών κατέχει πρωτεύοντα ρόλο στη διαδικασία της προστασίας των δικαιωμάτων τους, καθώς είναι προφανές ότι από τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως ανηλίκου πηγάζουν διαφορετικές υποχρεώσεις της Πολιτείας απέναντί του. Ο χαρακτηρισμός απονέμει την ιδιότητα του ανηλίκου και καθιστά εφαρμοστέες ευεργετικές για το πρόσωπο διατάξεις που καθιερώνουν υποχρεώσεις των διοικητικών οργάνων.

Ο ηλικιακός χαρακτηρισμός είναι κρίσιμος για να θεωρηθεί ένας αλλοδαπός ως ασυνόδευτος ανήλικος σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. θ' του ν. 3386/2005.

Στην Ελλάδα, το νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει διαδικασία για τον καθορισμό της ηλικίας του αλλοδαπού ανηλίκου. Στην πράξη, όπως συμβαίνει και στην υπό εξέταση περίπτωση, ελλείπει αποδεικτικών εγγράφων, οι αρχές αρκούνται στη δήλωση των αλλοδαπών για την ηλικία τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, σε πολλές περιπτώσεις, άτομα προφανώς ανήλικα να χαρακτηρίζονται ως ενήλικες είτε διότι λόγω της διαφορετικής γλώσσας δεν έχουν καταλάβει την ερώτηση των αστυνομικών οργάνων και την κρισιμότητά της για την περαιτέρω αντιμετώπισή τους, είτε διότι εσκεμμένα δηλώνουν ψευδώς, ή ακόμη διότι και οι ίδιοι δεν γνωρίζουν ακριβώς την ηλικία τους. Κατά συνέπεια, αλλοδαποί που είναι στην πραγματικότητα ανήλικοι μπορεί να κρατούνται και να αντιμετωπίζονται εν γένει ως ενήλικες, εφόσον έχουν καταχωρηθεί ως τέτοιοι.

Το πρόβλημα, στην πράξη, όπως αναφέρεται και παραπάνω, απλώς επισκιάζεται από το ευρύτερο πρόβλημα της ουσιαστικά αδιαφοροποίητης αντιμετώπισης των ανηλίκων από τους ενήλικες, δεδομένης της απουσίας ειδικών μέτρων για την προστασία και φροντίδα των ανηλίκων κατά τη διάρκεια της κράτησής τους από τις αστυνομικές αρχές αλλά και μετά.

(β) Ταυτοποίηση της νομικής κατηγορίας των αλλοδαπών ανηλίκων

Κατά τη διαδικασία του χαρακτηρισμού ενός αλλοδαπού ως ανηλίκου, σημαντική είναι και η ταυτοποίηση της νομικής κατηγορίας στην οποία υπάγεται ο

κάθε ανήλικος, η οποία καθορίζει και τα ειδικότερα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την προστασία του. Οι αλλοδαποί ανήλικοι μπορεί να είναι θύματα παράνομης διακίνησης, εμπορίας και εκμετάλλευσης ή αιτούντες άσυλο ή ασυνόδευτοι οικονομικοί μετανάστες. Η κατηγοριοποίηση παράγει διαφοροποιημένες δεσμεύσεις ως προς το είδος και το εύρος των παροχών και των υπηρεσιών της Πολιτείας σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού.

Η ιδιότητα του αλλοδαπού ως ανηλίκου, ως ασυνόδευτου, ως αιτούντος άσυλο και η χώρα προέλευσής του προκειμένου να διαπιστωθεί αν είναι εφικτός ή όχι ο επαναπατρισμός του, αποτελούν τα ελάχιστα στοιχεία άνευ των οποίων η παροχή επαρκούς προστασίας στους ανηλίκους είναι αδύνατη.

Οι αστυνομικές αρχές υποχρεούνται να διευκολύνουν την πρόσβαση των αλλοδαπών ανηλίκων στο άσυλο, κατά τους ορισμούς του άρθρου 1 του π.δ. 61/1999. Η διευκόλυνση αυτή προϋποθέτει την παροχή ενημέρωσης σε γλώσσα την οποία οι ανήλικοι κατανοούν, για τις συνέπειες της υποβολής της αίτησης ασύλου στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη Σύμβαση του Δουβλίνου και της ενδεχόμενης απόρριψής της καθώς και για τις προοπτικές τους μέχρι την έκδοση «ροζ κάρτας».

Επίσης, οι αστυνομικές αρχές πρέπει να διευκολύνουν τη διαδικασία υποβολής αίτησης άδειας παραμονής στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα άρθρα 46 και 47 του ν. 3386/2005, όταν ο ανήλικος έχει χαρακτηριστεί θύμα εμπορίας ανθρώπων, με πράξη του αρμόδιου εισαγγελέα.

Στην υπό εξέταση περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Παγανή Μυτιλήνης, σε καμία περίπτωση δεν στάθηκε δυνατό να εξακριβωθούν ενέργειες για την ταυτοποίησή τους ή για την αναζήτηση της οικογένειάς τους, πέρα από τον προβλεπόμενο τυπικό έλεγχο των στοιχείων τους από τη λίστα του χώρου Σένγκεν, για την εξακρίβωση και συμπλήρωση των ελάχιστων στοιχείων που καταγράφονται (ονοματεπώνυμο – ηλικία – εθνικότητα) από τις αστυνομικές αρχές. Επίσης, διαπιστώθηκε απουσία ευθείας ενημέρωσης των ανηλίκων για το δικαίωμα υποβολής αιτήματος ασύλου και τις συνέπειές της.

Περαιτέρω, όπως αναφέρεται και παραπάνω, κατά τις επισκέψεις στο κέντρο κράτησης στην Παγανή διαπιστώθηκαν δυσκολίες στην επικοινωνία των ανηλίκων αλλοδαπών με το κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη αλλά και με τους αστυνομικούς υπαλλήλους, λόγω της γλώσσας και της απουσίας επίσημης διερμηνείας. Και στις δύο επισκέψεις, ερωτηθέντες οι ανήλικοι δήλωσαν ότι δεν κατανοούν το ενημερωτικό έντυπο που τους παρέχεται από τις αστυνομικές αρχές και το περιεχόμενο των διοικητικών εγγράφων που τους έχουν κοινοποιηθεί. Η δυσχέρεια επικοινωνίας

καθιστά ανεπαρκή την ενημέρωση για τα δικαιώματά τους, αλλά και την ακριβή ταυτοποίηση της νομικής κατηγορίας στην οποία ανήκουν.

Από τα παραπάνω, συνολικά, προκύπτει ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που κρατούνται στην Παγανή δεν λαμβάνουν επαρκή ενημέρωση για τα δικαιώματά τους και τον τρόπο άσκησής τους και κατά συνέπεια δεν ενεργοποιούνται πάντα οι κατάλληλες για την περίπτωση τους διατάξεις.

5.2. Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

5.2.1. Διαχωρισμός ενηλίκων-ανηλίκων

Μείζον ζήτημα της διοικητικής κράτησης ανηλίκων είναι ο διαχωρισμός τους από τους ενήλικες. Ο διαχωρισμός των ανηλίκων κρατουμένων επιβάλλεται από την ανάγκη ειδικής προστασίας τους από ενδεχόμενες επιπτώσεις της κράτησης στην ψυχοσωματική τους υγεία, εξαίρεση δε στον κανόνα αυτό μπορεί να χωρεί μόνο εφόσον το επιβάλλει το συμφέρον των ανηλίκων (Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ν. 2101/1992 αρ.3. παρ 1.). Η συγκατάθεση των ανηλίκων από μόνη της δεν μπορεί να θεωρηθεί λόγος ανατροπής του κανόνα και κράτησής τους μαζί με ενήλικες.

Στην περίπτωση της Παγανής οι αστυνομικές αρχές έχουν ορίσει ξεχωριστό χώρο κράτησης για τους ανηλίκους. Ωστόσο, ο διαχωρισμός γίνεται κατά δήλωση του κάθε αλλοδαπού για την ηλικία του με αποτέλεσμα, ελλείψει επισήμων εγγράφων και ενός έγκυρου συστήματος εντοπισμού και καταγραφής των ανηλίκων, όπως αναφέρεται και παραπάνω, πολλοί αλλοδαποί που είναι προφανώς ανήλικοι να κρατούνται μαζί με ενήλικες.

Για την προστασία των δικαιωμάτων των ανηλίκων δεν αρκεί απλώς η ερώτηση περί της ηλικίας του κάθε εντοπιζόμενου ατόμου εκ μέρους των διοικητικών οργάνων. Όταν πρόκειται προφανώς περί ανηλίκου προσώπου, το αστυνομικό όργανο οφείλει να παρεμβαίνει και να δρα υπέρ της προστασίας του, τόσο όσον αφορά τη διασφάλιση της τήρησης του κανόνα του διαχωρισμού από τους ενήλικες κατά την κράτηση, όσο και την ενεργοποίηση των λοιπών διατάξεων και διαδικασιών.

5.2.2. Συνθήκες κράτησης

Δεδομένης της απουσίας οργανωμένων κέντρων υποδοχής των παρανόμως εισερχόμενων μεταναστών, την ανάγκη φύλαξής τους καλύπτουν, κατά κανόνα, χώροι οι οποίοι στην πλειοψηφία τους, δεν καλύπτουν ούτε καν τις στοιχειώδεις ανάγκες διαβίωσης ενός μεγάλου, όπως κατά κανόνα συμβαίνει, αριθμού ανθρώπων.

Ωστόσο, η παροχή των αναγκαίων μέσων για αξιοπρεπή διαβίωση των υπό διοικητική κράτηση αλλοδαπών, όσον αφορά την υγιεινή των χώρων, τη σίτιση, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την επικοινωνία και τη δυνατότητα κίνησης, αποτελεί μία υποχρέωση συνταγματικώς επιβεβλημένη, την οποία η Πολιτεία οφείλει να εκπληρώσει (άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ.1, 7 παρ.2, και 22 παρ.3 του Συντάγματος). Ειδικότερα εάν πρόκειται για κρατούμενους οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτημα πολιτικού ασύλου, σύμφωνα με το άρθρο 1 του π.δ. 61/1999 και τη Σύμβαση της Γενεύης για τους Πρόσφυγες του 1951, το μέτρο των συνθηκών *υποδοχής* (και όχι *κράτησης*, κατά την έκφραση της Οδηγίας) καθορίζεται και από την Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 27.1.2003, την οποία η Ελλάδα όφειλε να ενσωματώσει στο εσωτερικό της δίκαιο έως τις 6.2.2005. Οι καταδίκες της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για τις συνθήκες κράτησης δύο κρατουμένων αλλοδαπών υπηκόων (υποθέσεις *Peers κατά Ελλάδας* 19.4.2001, παρ. 74-75, και *Dougoz κατά Ελλάδας* 6.3.2001, παρ. 46-48), οφείλονται ακριβώς στο γεγονός ότι το Δικαστήριο του Στρασβούργου διέγνωσε ότι οι κακές συνθήκες κράτησης συνιστούν προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατά παράβαση του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Οι εν λόγω καταδίκες ήταν ένας από τους λόγους για τους οποίους προβλέφθηκε ανώτατο χρονικό όριο διοικητικής κράτησης (3 μήνες, σύμφωνα με το άρθρο 44 του ν.2910/2001). Ωστόσο, το πρόβλημα των κακών συνθηκών κράτησης δεν φαίνεται να έχει επιλυθεί για τις περισσότερες από τις περιοχές όπου συλλαμβάνονται ομάδες παρανόμως εισερχομένων στη χώρα αλλοδαπών.

Ειδικά όσον αφορά τη διοικητική κράτηση³, πρέπει να επισημανθεί ότι αποτελεί προσωρινό μέτρο στέρησης της προσωπικής ελευθερίας με στόχο αφενός τον έλεγχο των στοιχείων του παράνομα ευρισκόμενου αλλοδαπού από τις αστυνομικές αρχές, αφετέρου την αποτροπή της διαφυγής του παράνομα διαμένοντος, ενόψει της έκδοσης και της εκτέλεσης της πράξης διοικητικής απέλασης. Ωστόσο, η διοικητική κράτηση προσομοιάζει με φυλάκιση και οι κρατούμενοι δικαιούνται να τυγχάνουν προστασίας τουλάχιστον ίσης με αυτήν των φυλακισμένων. Με αυτό το δεδομένο, κατά τη διάρκεια της διοικητικής κράτησης, όπως και κατά τη διάρκεια της φυλάκισης, ο μόνος περιορισμός στη γενική νομική κατάσταση των κρατουμένων είναι ο περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας⁴ με τη

³ Αναλυτικά για τη διοικητική κράτηση ανηλίκων και τους λόγους που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη να αντικατασταθεί με φιλοξενία βλ. Συνήγορος του Πολίτη, Ειδική Έκθεση «Διοικητική κράτηση και απέλαση αλλοδαπών ανηλίκων», Οκτώβριος 2005, σελ. 20 επ.

⁴ Το ΕΔΔΑ έχει αποσαφηνίσει ότι ως προσωπική ελευθερία, η οποία προστατεύεται στο άρθρο 5 ΕΣΔΑ, είναι η φυσική ελευθερία, δηλαδή η ελευθερία σωματικής κίνησης του ατόμου

στενή έννοια, δηλαδή της ελευθερίας του ατόμου για φυσική μετακίνησή του στο χώρο. Πέραν του ρητού αυτού περιορισμού, οι έγκλειστοι δεν παύουν να είναι φορείς των άλλων συνταγματικών δικαιωμάτων που δεν έχουν ρητά περιοριστεί. Στην περίπτωση των ανηλίκων τα δικαιώματα αυτά, ιδίως εκείνα που προκύπτουν από την ηλικία τους και απορρέουν από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, είτε δεν είναι εφικτό να γίνουν σεβαστά είτε προσβάλλονται ευθέως από τις συνθήκες της διοικητικής αστυνομικής κράτησης.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθρο 37 εδ. β), η κράτηση πρέπει «να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας».

Από την εφαρμογή του μέτρου της διοικητικής κράτησης θίγεται επιπλέον το δικαίωμα των άρθρων 9 (μη αποχωρισμός από γονείς), 16 (προστασία από παρέμβαση στην ιδιωτική ζωή, στην τιμή και την υπόληψη), 20 (προστασία στο παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον), 24 (δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας), 27 (κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού), 28 (δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση) σε συνδυασμό με τις κατευθυντήριες αρχές του άρθρου 3 (αρχή του συμφέροντος του παιδιού) και του άρθρου 6 της ΔΣΔΠ.

Σε αυτή την κατάσταση, ο ανήλικος, ιδίως όταν παραμένει χωρίς εκπροσώπηση/επιμέλεια (βλ. παρακάτω), καθίσταται επιπρόσθετα ευάλωτος ως προς την παραβίαση των δικαιωμάτων του. Ως εκ τούτου επιβάλλεται να του παρέχεται υποστήριξη, καθοδήγηση και προστασία, ακόμη και όταν εκτιμάται ότι λόγω ηλικίας διαθέτει την απαραίτητη ωριμότητα, ιδίως ενόψει της πρόβλεψης δυνατότητας προσφυγής και αντίρρησης κατά των μέτρων της κράτησης και απέλασης.

5.3. Η ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Με τη λήξη της διοικητικής κράτησης στην Παγανή, όπως αναφέρεται και παραπάνω, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αφήνονται ελεύθεροι με τη χορήγηση Υπηρεσιακού Σημειώματος της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λέσβου όπου αναγράφεται ότι υποχρεούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα εντός 30 ημερών.

στον χώρο (S. Erkman, *European Convention on Human Rights*, Kluwer Publ., Antwerp, 1984, p. 210). Για την έννοια της φυσικής (σωματικής) ελευθερίας, βλ. ΣτΕ 153/1979, *ΤοΣ*, 5, 1979, σελ. 307.

Στο προαναφερόμενο υπ' αρ. 539/24-3-05 έγγραφο του Νομάρχη Λέσβου αναφέρεται ότι η προνοιακή μέριμνα εκ μέρους των κοινωνικών υπηρεσιών της Ν.Α. Λέσβου απευθύνεται σε παιδιά *κάτω των 12 ετών*. Ωστόσο, το σύνολο σχεδόν των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών είναι πάνω από το ηλικιακό αυτό όριο και δεν απολαμβάνουν καμίας μέριμνας.

Η παραπομπή σε ειδικά κέντρα φιλοξενίας περιορίζεται στους αιτούντες άσυλο, οι οποίοι αποτελούν ελάχιστη μειοψηφία των ασυνόδευτων ανηλίκων. Όσον αφορά τους υπόλοιπους, η πρακτική σε όλα τα στάδια της διαδικασίας καταδεικνύει ότι η ανηλικότητα, αυτή καθαυτή, δεν προκαλεί στους εμπλεκόμενους φορείς – δηλαδή τις εισαγγελικές, αστυνομικές και προνοιακές αρχές – καμία συναίσθηση ότι υπέχουν υποχρέωση για προστασία και φροντίδα.

Και στη φάση αυτή, όπως και κατά την υποδοχή και διοικητική κράτηση, ουδεμία επίσημη πρόβλεψη υπάρχει για την αναζήτηση των οικογενειών και την επανένωση των ανηλίκων με αυτές. Το ζήτημα του ανέφικτου του επαναπατρισμού, ενώ άτυπα λαμβάνεται υπόψη από τις αστυνομικές αρχές της Λέσβου για τους υπηκόους ορισμένων χωρών ως προς την ελαχιστοποίηση του χρόνου κράτησής τους, δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την περαιτέρω μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων. Δεν υπάρχει ουδεμία περαιτέρω πρόβλεψη για την προστασία και τη διασφάλιση των αναγκών για την επιβίωσή τους, ούτε καν για την κάλυψη της δαπάνης μετάβασής τους στην Αθήνα, όπου κατευθύνονται, αρχικά τουλάχιστον, σχεδόν στο σύνολό τους.

Άμεση συνέπεια των ανωτέρω είναι η κατάσταση που απεικονίζεται στα αναφερόμενα στην αρχή του παρόντος πορίσματος έγγραφα του ΕΣΠ (αρ. πρωτ. 17/2005 και 24/2005, προς την Εισαγγελία Ανηλίκων, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης) και η οποία επιβεβαιώνεται πλήρως από τη διερεύνηση του Συνηγόρου του Πολίτη.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνεται παντελής απουσία μέριμνας εκ μέρους της Πολιτείας για την φροντίδα και προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων που αφήνονται ελεύθεροι έπειτα από διοικητική κράτηση στην Παγανή.

5.4. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

5.4.1. Το πρόβλημα

Η μαζική εισροή ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών ανέδειξε, μεταξύ άλλων σοβαρών προβλημάτων, και το ζήτημα της έλλειψης επαρκούς φροντίδας και προστασίας ως συνέπεια της απουσίας των γονέων τους. Η επιδεινούμενη αυτή

κατάσταση της εισόδου ασυνόδευτων ανηλίκων, λόγω γενικότερων κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων σε άλλες χώρες, αποτελεί ταυτόχρονα τεράστια πρόκληση για το προνοιακό μας σύστημα. Μολονότι η Ελλάδα διαθέτει επαρκές θεσμικό πλαίσιο, στην πράξη ελάχιστες από τις σχετικές προβλέψεις εφαρμόζονται. Δεδομένου ότι απαιτείται η οργάνωση και λειτουργία των δομών υλοποίησης, το πρόβλημα στην επιμέλεια των ασυνόδευτων ανηλίκων αφορά εν μέρει την ανεπάρκεια τέτοιων δομών και εξειδικευμένων επαγγελματιών.

Από την άλλη πλευρά, όπως επισημαίνεται και παραπάνω, στην πράξη έχει καταδειχτεί ότι η βιολογική ιδιότητα της ανηλικότητας των αλλοδαπών που εισέρχονται παράνομα στη χώρα δεν κινητοποιεί τη διοίκηση να εφαρμόσει τις διατάξεις περί επιτροπείας (άρ.1589 και επ. ΑΚ) με την ενημέρωση του Εισαγγελέα (άρ.1603 ΑΚ). Στερούμενοι, ωστόσο, της απαραίτητης επιμέλειας, οι ανήλικοι αυτοί στερούνται ταυτόχρονα και τις στοιχειώδεις εκείνες προϋποθέσεις για να διαβιώσουν, όπως εργασία, εκπαίδευση, έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων κ.ά.

Καθ' όλα τα στάδια της διαδικασίας δεν υπάρχει ουσιώδης διαφοροποίηση μεταξύ ανηλίκων και ενηλίκων και, βέβαια, η μόνη περίπτωση για την οποία προβλέπεται ρητά η ενημέρωση του Εισαγγελέα Ανηλίκων αφορά την κατηγορία των αιτούντων άσυλο, δεδομένου ότι επιβάλλεται ο διορισμός του Εισαγγελέα Ανηλίκων ως προσωρινού επιτρόπου μέχρι την οριστική κρίση επί του αιτήματος ασύλου σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 1 του π.δ. 61/1999. Επισημαίνεται δε ότι από καμία ειδική διάταξη δεν προκύπτει ευθεία υποχρέωση του Εισαγγελέα να διορίζει επίτροπο για τους ασυνόδευτους αλλοδαπούς ανηλίκους πλην της παραπάνω κατηγορίας.

5.4.2. Οι εγγυήσεις στο ισχύον νομικό πλαίσιο για τους ανηλίκους που στερούνται γονικής μέριμνας

Η προστασία της ανηλικότητας διέπεται από ένα σύνολο κανόνων, που περιλαμβάνει διατάξεις συνταγματικής περιωπής και προβλέψεις του κοινού νομοθέτη. Η συνταγματική διάσταση αυτής της προστασίας βρίσκεται έρεισμα στις συνδυασμένες διατάξεις των παρ. 1 και 3 του άρθρου 21. Η παρ.1 αφορά την ανήλικη νεότητα, δηλαδή αυτήν μέχρι την ηλικία των 18 ετών, που ταυτίζεται με την «παιδική ηλικία», ενώ η παράγραφος 3 αναφέρεται στην προστασία ακόμη και της ενήλικης νεότητας, που εκτείνεται πέραν των 18 ετών και σε όριο που διαμορφώνεται από την κοινή πείρα και τις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις.

Φορέας του δικαιώματος αυτού είναι κατ' αρχήν οι Έλληνες πολίτες με βάση τη διατύπωση του άρθρου 21 παρ.3 Σ. Ωστόσο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επιταγή

για προστασία της νεότητας αποτελεί ένα καθολικό δικαίωμα ανεξάρτητα από το status civitatis του ανηλίκου. Η εκδοχή ότι οι αλλοδαποί ανήλικοι θα μπορούσαν να αφεθούν χωρίς την αναγκαία άμεση βοήθεια προσβάλλει την ίδια την έννοια της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ.1Σ)⁵. Επιπροσθέτως, το άρθρο 13 παρ.3 του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (ν.1426/1984) ρητά αναφέρεται σε όλα τα πρόσωπα χωρίς διάκριση ημεδαπών και αλλοδαπών ως δικαιούχους βοήθειας για την πρόληψη, εξάλειψη ή βελτίωση της κατάστασης ανάγκης προσωπικής ή οικογενειακής φύσεως.

Η προστασία εξειδικεύεται και μέσα από σειρά διατάξεων της κοινής νομοθεσίας, όπως αυτές των άρθρων 1589 έως 1669 ΑΚ, που ρυθμίζουν ζητήματα σχετικά με την επιτροπεία ανηλίκων οι οποίοι στερούνται της κατάλληλης γονικής μέριμνας. Η επιτροπεία ανηλίκων προϋποθέτει ότι η γονική μέριμνα δεν υπάρχει ή αδρανεί και περιλαμβάνει τη διοίκηση της περιουσίας του ανηλίκου, την εκπροσώπηση και την επιμέλεια του προσώπου.

⁵ Βλ. χαρακτηριστικά Κ.ΚΡΕΜΑΛΗ, *Το δικαίωμα για προστασία της υγείας*, 1987, σελ. 112 και επ..

6. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Το παρόν πόρισμα εστιάζεται στη μεταχείριση από τις ελληνικές αρχές ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών υπό κράτηση στην Παγανή Μυτιλήνης. Ωστόσο, πέραν κάποιων διαπιστώσεων που αφορούν τις συνθήκες στον συγκεκριμένο χώρο κράτησης και οι οποίες εξειδικεύονται, τα προβλήματα που επισημαίνονται ουσιαστικά ανάγονται στο ευρύτερο πρόβλημα της απουσίας προβλέψεων και υποδομής για την υποδοχή και περαιτέρω μεταχείριση των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών από τις ελληνικές αρχές σε όλη τη χώρα.

Στην Ειδική Έκθεση με τίτλο «*Διοικητική κράτηση και απέλαση αλλοδαπών ανηλίκων*» (Οκτώβριος 2005), ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επισημάνει σοβαρά προβλήματα όσον αφορά τη διοικητική κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών που εντοπίζονται από τις αστυνομικές αρχές εντός της ελληνικής επικράτειας, και έχει διατυπώσει αναλυτικές προτάσεις. Επισημαίνεται ότι μέχρι σήμερα ουδεμία επίσημη απάντηση έχει δοθεί από την Διοίκηση.

Καίρια κοινή διαπίστωση και για τις δύο κατηγορίες ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών – τόσο, δηλαδή, εκείνους που εντοπίζονται ως παράνομα εισερχόμενοι , όσο και εκείνους που συλλαμβάνονται εντός της ελληνικής επικράτειας ως παράνομα διαμένοντες στη χώρα - είναι, όπως υπογραμμίζεται στην προαναφερόμενη Ειδική Έκθεση «*η υποχώρηση της ιδιότητας του ανηλίκου – που χρήζει προστασίας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας – έναντι της ιδιότητας του παραβάτη της μεταναστευτικής νομοθεσίας, με αποτέλεσμα (οι ανήλικοι) να παραμένουν «ασυνόδευτοι» και απροστάτευτοι ακόμη και όταν η πολιτεία, που είναι επιφορτισμένη με την προστασία τους, τους έχει εντοπίσει και θέσει υπό κράτηση εντός της επικράτειάς της*».

Ενόψει των ανωτέρω, με την ολοκλήρωση της διερεύνησης της μεταχείρισης των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών υπό κράτηση στην Παγανή Μυτιλήνης, ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει τα εξής:

6.1. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΔΟΧΗ

A. Κατάργηση της διοικητικής κράτησης

Η σύλληψη και διοικητική κράτηση, που συνδέεται άμεσα με την αντιμετώπιση των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών ως παραβατών της μεταναστευτικής νομοθεσίας, αντικατοπτρίζει τη στάση της Πολιτείας να παραβλέπει την ανηλικότητα και τις υποχρεώσεις προστασίας και φροντίδας που πηγάζουν από αυτήν.

Ως εκ τούτου, προτείνεται η υιοθέτηση εναλλακτικών μέτρων φιλοξενίας ή/και προστατευτικής φύλαξης των εν λόγω ανηλίκων, όπου αυτό απαιτείται. Συγκεκριμένα, η διοικητική κράτηση ανηλίκων θα πρέπει να αποφεύγεται και, αντί αυτής, να επιδιώκεται η ανάθεση της φροντίδας τους σε κέντρα φιλοξενίας κατάλληλα για την εν λόγω πληθυσμιακή ομάδα.

Σε περίπτωση αδυναμίας εξεύρεσης τέτοιων χώρων, η κράτησή τους θα πρέπει να είναι η συντομότερη δυνατή καθώς, σε κάθε περίπτωση, η παρατεταμένη κράτηση ασυνόδευτων ανηλίκων από τις αστυνομικές αρχές δεν συμβιβάζεται με τις απαιτήσεις της ΔΣΔΠ (άρθρο 37) αλλά και με άλλους συναφείς κανόνες [ΕΣΔΑ άρθρα 3 και 5 παρ. 1δ,3,4, 6^ο Πρωτόκολλο ΕΣΔΑ (1983) άρθρο1]. ⁶

Β. Συστηματική ταυτοποίηση και κεντρικά τηρούμενη καταγραφή

Όπως επισημαίνεται παραπάνω, ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως ανηλίκου και η ταυτοποίηση της νομικής κατηγορίας στην οποία υπάγεται, είναι καθοριστικής σημασίας ως βάση για την περαιτέρω μεταχείρισή του, με γνώμονα την ανηλικότητα και τις σχετικές υποχρεώσεις της Πολιτείας. Η απουσία ενός συστήματος διακρίβωσης της ανηλικότητας έχει ως συνέπεια να επιτείνεται η ευάλωτη θέση των παιδιών, καθώς συνεπάγεται την απουσία μέτρων αρωγής και προστασίας αυτών. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να σχεδιασθεί και να εφαρμοσθεί ένα αξιόπιστο σύστημα ταυτοποίησης των ασυνόδευτων ανηλίκων αλλοδαπών αλλά και κεντρικής καταγραφής της πορείας τους καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα κατ' επιταγή και της πρόβλεψης του άρθρου 47 παρ.2 ν. 3386/05 όπου *«...οι εισαγγελικές και αστυνομικές αρχές λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να προσδιορίσουν την ταυτότητα και την ιθαγένειά τους και να θεμελιώσουν το γεγονός ότι δεν συνοδεύονται...»*.

Γ. Παροχή προστασίας και αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης

Για να επιτευχθεί η παροχή αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης στους ασυνόδευτους ανήλικους αλλοδαπούς που εισέρχονται στη χώρα, καταρχήν απαιτείται η ενεργοποίηση των διατάξεων του άρθρου 81 του ν. 3386/2005 όσον αφορά τη δημιουργία ειδικών χώρων παραμονής με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης.

Περαιτέρω, κατά τη φάση της υποδοχής στους χώρους παραμονής θα πρέπει να διασφαλίζεται στους ανήλικους η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών από

⁶ Βλ. και GENERAL COMMENT No6 (2005) Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin par. 31

εξειδικευμένους επαγγελματίες, για την αξιολόγηση και κατάλληλη αντιμετώπιση των αναγκών τους. Οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν: εξατομικευμένη αξιολόγηση της κατάστασης του κάθε ανηλίκου, πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας - συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας στα Κέντρα Υποδοχής ειδικού Υγειονομικού Τμήματος, που θα φροντίζει την υγεία των φιλοξενουμένων παιδιών κατ' ανάλογη εφαρμογή της ρύθμισης του άρθρου 3 παρ.1 του π.δ. 266/1999 - επαρκή ενημέρωση του ανηλίκου για τα δικαιώματα και τις επιλογές του σε γλώσσα που κατανοεί, εκπροσώπηση, αναζήτηση οικογενειακού περιβάλλοντος και διερεύνηση της δυνατότητας οικογενειακής συνένωσης ή, σε περίπτωση ανέφικτου επαναπατρισμού, περαιτέρω προβλέψεις για τη μετέπειτα πορεία του.

Δ. Διορισμός επιτρόπου

Κύρια συνέπεια της κατάστασης ενός παιδιού ως ασυνόδευτου είναι η απουσία ενήλικα που το εκπροσωπεί και διαχειρίζεται τις υποθέσεις του. Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να διορίζεται από το κράτος υποδοχής προσωρινός επίτροπος, που θα έχει ως αποστολή του την καθοδήγηση και την προάσπιση των συμφερόντων όλων των ανηλίκων – και όχι μόνο των αιτούντων άσυλο - κατά τη φάση της υποδοχής. Ενδεχομένως, με την ενεργοποίηση και εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 49 του ν.2447/1996 σχετικά με την ίδρυση στα κατά τόπους πρωτοδικεία Κοινωνικής Υπηρεσίας, ο ρόλος αυτός να μπορούσε να αναληφθεί από την υπηρεσία αυτή ή, εναλλακτικά, από την κοινωνική υπηρεσία του κέντρου υποδοχής.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, στο πλαίσιο της προσωρινής επιτροπείας θα πρέπει να διενεργείται η κατάλληλη έρευνα για τον εντοπισμό της οικογένειας του ανηλίκου και, σε περίπτωση μη δυνατότητας εντοπισμού, να αρχίζει η διαδικασία για τον διορισμό οριστικού επιτρόπου.

6.2. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΤΟΥΝ

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι όλοι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αλλοδαποί - και όχι μόνο οι αιτούντες άσυλο – μετά τη φάση της υποδοχής, θα πρέπει να παραπέμπονται σε ειδικές δομές φιλοξενίας. Σε κανένα στάδιο της διαδικασίας δεν είναι αποδεκτό ασυνόδευτοι ανήλικοι να αφήνονται, εν γνώσει της Πολιτείας, στην τύχη τους χωρίς καμία μέριμνα για την ασφάλειά τους και την κάλυψη των βασικών τους αναγκών, όπως συμβαίνει σήμερα.

Η περαιτέρω μέριμνα της Πολιτείας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους, των οποίων ο επαναπατρισμός ή η επανένωση με την οικογένεια δεν είναι εφικτή, θα πρέπει να περιλαμβάνει:

A. Διασφάλιση στέγης και μέσων διαβίωσης

Για το σκοπό αυτό απαιτείται η παραπομπή των ανηλίκων σε ειδικές δομές πιο μακροπρόθεσμης φιλοξενίας. Ο σχεδιασμός και η οργάνωση τέτοιων δομών θα πρέπει να γίνει βάσει προσεκτικής αξιολόγησης των ιδιαίτερων αναγκών της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας, και όχι να ενταχθεί σε υπάρχουσες δομές παιδικής προστασίας.

Στο πλαίσιο της λειτουργίας των δομών αυτών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη συνέχειας στην εκπαίδευση καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή των ανηλίκων (άρθρο 20 παρ.3 ΔΣΔΠ). Επίσης, κατά τη φιλοξενία τους θα πρέπει να διασφαλίζεται πλήρως το δικαίωμά τους για επαρκή διατροφή (άρθρο 27 παρ.4 ΔΣΔΠ) ανάλογη της ηλικίας και των ιδιαίτερων αναγκών τους, καθώς και το δικαίωμα στην καλή υγεία (άρθρο 24 παρ. 1-2 ΔΣΔΠ), με την παροχή δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στα δημόσια νοσοκομεία για όλους τους ασυνόδευτους ανηλίκους και όχι μόνο για τους πρόσφυγες, κατ' ανάλογη εφαρμογή των ρυθμίσεων του άρθρου 16 του π.δ. 266/1999.

B. Εναλλακτική επιμέλεια-Επιτροπεία

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, κατά τη φάση της υποδοχής, στις περιπτώσεις μη δυνατότητας εντοπισμού της οικογένειας του ανηλίκου και επανένωσής του με αυτήν, θα πρέπει να ενεργοποιείται η διαδικασία για τον διορισμό οριστικού πλέον επιτρόπου.

Είναι προφανές ότι για την άσκηση της επιτροπείας υπό την έννοια της ανάληψης της ευθύνης των ανηλίκων, απαιτείται η ανάθεση της *πραγματικής φροντίδας* αυτών σε φυσικά πρόσωπα και όχι η τυπική ανάθεση της επιτροπείας σε πρόσωπο ή φορέα. Ως εκ τούτου, η επιτροπεία κάθε ασυνόδευτου ανηλίκου θα πρέπει να ανατίθεται σε εξειδικευμένο επαγγελματία – προερχόμενο, ενδεχομένως, από το κέντρο φιλοξενίας όπου διαμένει ο ανήλικος ή από αρμόδια κοινωνική υπηρεσία, η οποία βρίσκεται σε συνεργασία με το κέντρο. Ο εν λόγω επαγγελματίας θα διατηρεί, καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής του ανηλίκου στη χώρα, τακτική επικοινωνία μαζί του και θα φέρει την ευθύνη για τη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων του⁷.

⁷ Βλ. ό.π. GENERAL COMMENT No 6 (2005) par. 33

Εν κατακλείδι, η προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων πρέπει να αποτελεί ζήτημα προτεραιότητας για το κράτος υποδοχής, όπως επιτάσσει και η ΔΣΔΠ στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 22, όπου τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να βοηθήσουν το παιδί να συλλέξει πληροφορίες που θα οδηγήσουν στην επανένωση με την οικογένειά του και, εάν αυτό είναι ανέφικτο, να του παράσχουν κάθε είδους προστασία αντίστοιχη με εκείνη που παρέχεται σε παιδιά που στερούνται την οικογένειά τους.

Γ. Ενημέρωση, παροχή διερμηνείας και νομική εκπροσώπηση

Στους ασυνόδευτους ανήλικους αλλοδαπούς πρέπει να παρέχονται υπηρεσίες διερμηνείας, προκειμένου να διασφαλίζεται η σωστή αξιολόγηση της κατάστασης και των αναγκών τους και η επαρκής ενημέρωσή τους για τα δικαιώματα και τις επιλογές τους.

Περαιτέρω, τόσο οι ασυνόδευτοι ανήλικοι που αιτούνται άσυλο όσο και οι υπόλοιποι ανήλικοι μετανάστες θα πρέπει να τυγχάνουν της κατάλληλης νομικής παράστασης και εκπροσώπησης. Συγκεκριμένα, θα πρέπει, εξαιτίας του ιδιαίτερα ευάλωτου κοινωνικά χαρακτήρα των ατόμων αυτών, να προβλέπεται η παροχή νομικής βοήθειας στις διοικητικές και δικαστικές διαδικασίες που τους αφορούν, με την ευρύτερη εφαρμογή του ν. 3226/2004 περί δωρεάν νομικής βοήθειας σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος.

Δ. Πρόβλεψη για έκδοση άδειας παραμονής για ειδικούς ή ανθρωπιστικούς λόγους

Πέραν της ανηλικότητας, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι αλλοδαποί είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι, λόγω της στέρησης του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Για τον λόγο αυτό, όπως ήδη αναφέραμε, επιβάλλεται η λήψη μέτρων εκ μέρους της Πολιτείας για τη διασφάλιση μιας σειράς δικαιωμάτων τους, όπως της προστασίας της υγείας, της σωματικής τους ακεραιότητας, της προσωπικότητάς τους κ.α.

Ωστόσο, είναι προφανές ότι για να επιτευχθεί η προστασία αυτή, οι ανήλικοι θα πρέπει να διαβιούν στη χώρα σε καθεστώς ασφάλειας και νομιμότητας. Ως εκ τούτου, η υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου 44 του ν. 3386/2005 ή η εισαγωγή ειδικής ρύθμισης για το καθεστώς παραμονής της εν λόγω κατηγορίας ανηλίκων - εφόσον δεν είναι δυνατός ο επαναπατρισμός ή η επανένωση με τις οικογένειές τους και δεν δικαιούνται άδεια παραμονής για άλλους λόγους - καθίσταται επιβεβλημένη, ως αναγκαία προϋπόθεση για την ενεργοποίηση όλων των υπόλοιπων δικαιωμάτων τους.

Ε. Πρόσβαση στην εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι σημαντική τόσο για την καλλιέργεια και ανάπτυξη των παιδιών όσο και για την μετέπειτα κοινωνική τους ένταξη. Σε κάθε περίπτωση, η εκπαίδευση αλλοδαπών ανηλίκων πρέπει να παρέχεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός στην πολιτιστική ταυτότητα, τη γλώσσα και τις αξίες της χώρας καταγωγής αλλά και της χώρας υποδοχής του ανηλίκου. Ως εκ τούτου, στους χώρους φιλοξενίας των ασυνόδευτων ανηλίκων θα πρέπει να υλοποιούνται προγράμματα εκπαίδευσης κατάλληλα για τις ανάγκες τους, λαμβάνοντας υπόψη τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και πολιτιστικά δικαιώματα τα οποία τους παρέχουν ένα αίσθημα ταυτότητας (βλ. σχετικά άρθρο 39 παρ. γ ΔΣΔΠ)⁸.

⁸ Βλ. ό.π. GENERAL COMMENT No6 (2005) par.41

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Νομοθεσία

ΔΣΔΠ Ν.2101/92 (ΦΕΚ Α' 192) : Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού

Άρθρο 3

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρώτιστος υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τρόπο διαμονής του παιδιού..

Άρθρο 16.

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 20

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μία οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΑΗ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σ'αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 22

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτόν τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανεβρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 24

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές....

Άρθρο 27

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του..

Άρθρο 28

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών.

Άρθρο 39

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος : οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον , που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Συνταγματικές διατάξεις

Άρθρο 2

1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.

Άρθρο 5

1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη.

Άρθρο 7

2. Τα βασανιστήρια, οποιαδήποτε σωματική κάκωση, βλάβη υγείας, ή άσκηση ψυχολογικής βίας, καθώς και κάθε άλλη προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, απαγορεύονται και τιμωρούνται, όπως νόμος ορίζει.

Άρθρο 21

3. Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων.

Νόμος 2447/1996: Κύρωση ως Κώδικα του σχεδίου νόμου "Υιοθεσία, επιτροπεία και αναδοχή ανηλίκου, δικαστική συμπαράσταση, δικαστική επιμέλεια ξένων υποθέσεων και συναφείς ουσιαστικές, δικονομικές και μεταβατικές διατάξεις"

Άρθρο 12 όπως τροποποιεί το άρθρο 1601ΑΚ.

Ενέργειες σε επείγουσες περιπτώσεις. Προσωρινός επίτροπος.

Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν διορίστηκε ακόμα ο επίτροπος ή αυτός που έχει διοριστεί εμποδίζεται να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, αποποιείται το διορισμό του ή παραιτείται, ο προϊστάμενος της κοινωνικής υπηρεσίας παίρνει σε επείγουσες περιπτώσεις αυτεπαγγέλτως όλα τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του προσώπου και της περιουσίας του ανηλίκου. Αν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να εκπροσωπηθεί ο ανήλικος σε συγκεκριμένη δικαιοπραξία ή δίκη, το δικαστήριο με προσωρινή διαταγή του διορίζει, με αίτηση των συγγενών ή και αυτεπαγγέλτως, προσωρινό επίτροπο.

Άρθρο 49 :

1. Ιδρύεται σε κάθε πρωτοδικείο Κοινωνική Υπηρεσία που λειτουργεί ως αυτοτελής και αποκεντρωμένη υπηρεσία υπό την εποπτεία των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας.

Η εποπτεία του Υπουργού Δικαιοσύνης αφορά τη σχέση των Κοινωνικών Υπηρεσιών με τα δικαστήρια, των οποίων επικουρούν το έργο. Η εποπτεία του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας αφορά την κοινωνική εργασία που ανατίθεται σ' αυτές τις Υπηρεσίες με τον παρόντα ή άλλο νόμο.

2. Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες διοικούνται από επιτροπή που αποτελείται από ειδικούς στα θέματα οικογενειακού δικαίου και, ειδικότερα, των ανηλίκων. Το έργο και η εν γένει λειτουργία τους συντονίζονται και εποπτεύονται από επιτροπή με όμοια σύνθεση, που ιδρύεται με τον παρόντα νόμο και λειτουργεί επίσης ως αυτοτελής και αποκεντρωμένη υπηρεσία υπό την εποπτεία των Υπουργών Δικαιοσύνης και Υγείας και Πρόνοιας, με έδρα την Αθήνα (Συντονιστική Επιτροπή Κοινωνικών Υπηρεσιών).

Νόμος 3386/2005 περί εισόδου, διαμονής και κοινωνικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια

Άρθρο 44

Χορήγηση και ανανέωση αδειών διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους

.....γ. Πρόσωπα, τα οποία φιλοξενούνται σε ιδρύματα και σε νομικά πρόσωπα κοινωφελούς σκοπού.

Άρθρο 46

Χορήγηση και ανανέωση άδειας διαμονής σε θύματα εμπορίας ανθρώπων

1. Σε υπήκοο τρίτης χώρας, που έχει χαρακτηριστεί θύμα εμπορίας ανθρώπων με πράξη του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών κατά την έννοια της περίπτωσης ι' του άρθρου 1 του νόμου αυτού και ύστερα από αίτηση του θύματος που υποβάλλεται είτε

Άρθρο 47

2. Στην περίπτωση υπηκόων τρίτων χωρών που είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι αρμόδιες εισαγγελικές ή αστυνομικές αρχές λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να προσδιορίσουν την ταυτότητα και την ιθαγένειά τους και να θεμελιώσουν το γεγονός ότι δεν συνοδεύονται. Επίσης, καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τον ταχύτερο δυνατό εντοπισμό της οικογένειάς τους και λαμβάνουν αμέσως τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν τη νομική τους εκπροσώπηση και, εφόσον χρειάζεται, την εκπροσώπησή τους στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 72

Πρόσβαση των ανήλικων υπηκόων τρίτων χωρών στην εκπαίδευση

Κατ' εξαίρεση, με ελλιπή δικαιολογητικά μπορεί να εγγράφονται στα δημόσια σχολεία και τέκνα υπηκόων τρίτων χωρών, εφόσον:

α. Προστατεύονται από το ελληνικό κράτος με την ιδιότητα του πρόσφυγα και όσων τελούν υπό την προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών.

β. Προέρχονται από περιοχές, στις οποίες επικρατεί έκρυθμη κατάσταση.

γ. Έχουν υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση ασύλου.

Άρθρο 76

3. Εφόσον ο αλλοδαπός, εκ των εν γένει περιστάσεων, κρίνεται ύποπτος φυγής ή επικίνδυνος για τη δημόσια τάξη, με απόφαση των οργάνων της προηγούμενης παραγράφου, διατάσσεται η προσωρινή κράτησή του μέχρι την έκδοση, εντός τριών ημερών, απόφασης ως προς την απέλασή του. Εφόσον εκδοθεί απόφαση απέλασης, η κράτηση συνεχίζεται ως την εκτέλεση της απέλασης, σε καμία όμως περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες. Ο αλλοδαπός πρέπει να πληροφορείται στη γλώσσα που κατανοεί τους λόγους της κράτησής του και να διευκολύνεται η επικοινωνία με τον πληρεξούσιο δικηγόρο του. Ο αλλοδαπός που κρατείται, παράλληλα με τα δικαιώματα που έχει σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, μπορεί να προβάλει και αντιρρήσεις κατά της απόφασης κράτησής του ενώπιον του προέδρου ή του υπ' αυτού οριζόμενου πρωτοδίκη του διοικητικού πρωτοδικείου, στην Περιφέρεια του οποίου κρατείται.

Άρθρο 81

Ειδικό χώρο παραμονής αλλοδαπών

1. Ο αλλοδαπός, στο πρόσωπο του οποίου συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 76 του νόμου αυτού, κρατείται στην οικεία αστυνομική αρχή. Μέχρις ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες απέλασής του παραμένει σε ειδικούς χώρους, οι οποίοι ιδρύονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι προδιαγραφές και οι όροι λειτουργίας των χώρων αυτών.

2. Την ευθύνη της φύλαξης των ειδικών χώρων παραμονής έχει η Ελληνική Αστυνομία.

Νόμος 1426/1984 περί κυρώσεως Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη

Άρθρο 13

3. Να προβλέπουν ότι όλα τα πρόσωπα θα μπορούν να λαμβάνουν από τις αρμόδιες υπηρεσίες δημόσιου ή ιδιωτικού χαρακτήρα οποιαδήποτε αναγκαία προσωπική βοήθεια για την πρόληψη, εξάλειψη ή βελτίωση της κατάστασης ανάγκης προσωπικής ή οικογενειακής φύσεως».

Π.Δ. 61/1999 Διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπού ως πρόσφυγα, ανάκληση της αναγνώρισης και απέλαση αυτού, έγκριση εισόδου των μελών της οικογενείας του και τρόπος συνεργασίας με τον εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στην Ελλάδα.

ΠΔ 266/1999 : Διοικητική υπαγωγή και λειτουργία του υφιστάμενου στο Λαύριο Αττικής Κέντρου Προσφύγων και κοινωνική προστασία των αναγνωρισμένων προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των παραμενόντων για ανθρωπιστικούς λόγους

Άρθρο 16

Ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη

1. Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη περιλαμβάνει:

α. Εξέταση στα εξωτερικά ιατρεία των κρατικών νοσοκομείων, των κέντρων υγείας και των κρατικών περιφερειακών ιατρείων και διενέργεια παρακλινικών εξετάσεων.

β. Παροχή φαρμάκων με συνταγή ιατρού υπηρετούντος στα ιδρύματα του προηγούμενου εδαφίου, θεωρημένη από το Διευθυντή της κλινικής.

2. Η νοσοκομειακή περίθαλψη περιλαμβάνει νοσηλεία σε κλίνη της Γ θέσεως των κρατικών νοσοκομείων.

Κοινοτική Οδηγία 2003/9 ΕΚ «σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη»

Άρθρο 19

1. Ασυνόδευτοι Ανήλικοι

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν το ταχύτερο δυνατόν μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία εκπροσώπηση των ασυνόδευτων ανηλίκων από νόμιμο κηδεμόνα ή οσάκις απαιτείται η εκπροσώπηση τους από οργανισμό υπεύθυνο για την επιμέλεια και την ευημερία ανηλίκων ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη εκπροσώπηση. Πραγματοποιείται τακτικά αξιολόγηση από τις αρμόδιες αρχές

U.N. General Comment No 6 (2005) on Convention on the Rights of the Child CRG /GC/2005/6